

Sygn. akt. I.C. 719/14

Dnia 20 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Maria Tokarz

Protokolant : starszy sekr. sąd. Agata Kasalik

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2015 r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa T. P.

przeciwko W. P. (1)

o zachowek

I. Zasądza od pozwanego W. P. (1) na rzecz powoda T. P. kwotę 33.680 zł (trzydzieści trzy tysiące sześćset osiemdziesiąt złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 20 listopada 2015 r. do dnia zapłaty;

II. W pozostałej części powództwo oddala;

III. Przyznaje ze środków Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnej K. S. kwotę 13.284 zł (trzynaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt cztery złote) w tym VAT z tytułu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego powodowi z urzędu;

IV. Przyznaje adwokatowi W. W. (1) ze środków Skarbu Państwa kwotę 13.284 zł (trzynaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt cztery złote) w tym VAT z tytułu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego pozwanemu z urzędu;

V. Nakazuje ściągnąć od powoda T. P. z zasądzonego w pkt I roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę 11.808 zł (jedenaście tysięcy osiemset osiem złotych) z tytułu zwrotu kosztów postępowania.

SSO Maria Tokarz

Sygn. akt I C 719/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 20.11.2015 roku

Pozwem inicjującym przedmiotowe postępowanie (k.1) uzupełnionym pismami z dnia 30.04.2014 r. (k. 7) i z dnia 18.05.2014 r. (k.19) powód T. P. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego W. P. (1) kwoty 400.000 zł tytułem zachowku po zmarłej matce H. P. (1) w wysokości 1/2 udziału jaki przypadłby mu w dziedziczeniu ustawowym. Zmarła matka cały majątek testamentem przekazała pozwanemu. W skład spadku po zmarłej matce wchodzi gospodarstwo rolne o łącznej pow. 7,24 ha, dom mieszkalny o pow. 200 mkw, wybudowany ze środków powoda oraz zabudowania gospodarcze w postaci budynku stodoły zespolonego z oborą o pow. 80 kw. Spadkodawczyni nie posiadała żadnych oszczędności. Środki jakie pobierała z emerytury oddawała pozwanemu.

Pozwany w odpowiedzi na pozew (k. 68-70) zakwestionował wartość należnego powodowi zachowku jako wielokrotnie zawyżoną. Pozwany przyznał, że umową darowizny z dnia 16.07.2007 roku spadkodawczyni darowała mu udział 20/32 w nieruchomości położonej w P..

W piśmie z dnia 30.10.2014 roku (k. 76-80) powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika z urzędu sprecyzował żądanie, domagając się zasądzenia od pozwanego kwoty 400.000 zł należnego mu po H. P. (1) zachowku wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu. Pełnomocnik z urzędu domagał się również przyznania kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu według norm przepisanych, które to koszty nie zostały pokryte ani w całości ani w części.

Zdaniem powoda w chwili otwarcia spadku nie było masy spadkowej, bo spadkodawczyni jeszcze przed śmiercią wyzbyła się całego swojego majątku w umowie darowizny z dnia 16.08.2007 roku. Powód powołał się na art. 993 kc i doliczenie do spadku darowizny dokonanej przez spadkodawczynię. Powód jako syn spadkodawczyni nie otrzymał od niej należnego zachowku w postaci darowizny czy powołania do spadku, zapisu. W chwili otwarcia spadku do kręgu spadkobierców ustawowych po H. P. należeli: T. P., W. P. (1), B. P., J. P., J. D. i D. P.. Powodowi, który w drodze dziedziczenia ustawowego nabyłby udział 1/6 części spadku przysługuje należny zachówek w wysokości 1/2 wartości tego udziału. Powód dokonał ustalenia wysokości należnej mu kwoty zachowku w oparciu o wartość darowizny dokonanej przez spadkodawczynię udziału 20/32 w całości przedmiotowej nieruchomości. Powód podniósł, że nie został wydziedziczony, nie zrzekł się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, ani nie odrzucił spadku.

Pismem z dnia 26.02.2015 roku (k.120) powód wniósł o zaliczenie do substratu zachowku nieruchomości poł. w P. stanowiące dz. ewid (...) o pow. 0,0139 ha obj KW i (...) o pow. 0,0670 ha obj KW (...), których prawo własności stanowiło przedmiot darowizny poczynionej przez spadkodawczynię H. P. na rzecz pozwanego, a które pozwany zbył odpłatnie.

Pozwany w piśmie z dnia 6.03.2015 roku (k. 125-127) wniósł o nieuwzględnienie wniosku powoda o zaliczenie do substratu zachowku nieruchomości poł. w P. stanowiącej dz. ewid (...) o pow. 0,0139 ha obj KW i (...) o pow. 0,0670 ha obj KW (...), gdyż nie udowodnił by te działki zostały nabyte przez pozwanego w drodze darowizny od spadkodawczyni, w jakim czasie pozwany nabył własność tych działek i kiedy dokonał ich zbycia. Według art. 994 par 1 kc przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku darowizn dokonanych więcej niż przed 10-ciu laty, licząc wstecz od dnia otwarcia spadku. Własność w/w działek pozwany uzyskał w latach 80-tych w ramach częściowego działu spadku po ojcu J. P., a następnie zbył je odpłatnie jeszcze pod koniec lat 80-tych ubiegłego wieku.

Na rozprawie w dniu 13.02.2015 roku powód zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika podał, że nie domaga się odliczenia nakładów poczynionych przez siebie na remont domu położonego na dz. ewid. (...) (k. 108 00:34:42).

W piśmie z dnia 24.03.2015 roku (k.134-136) powód powołał się na zasadę doliczania do spadku darowizn na rzecz spadkobierców i osób uprawnionych do zachowku bez względu na czas ich dokonania.

Na rozprawie w dniu 20.11.2015 roku pełnomocnik powoda podtrzymał żądanie zapłaty kwoty 400.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, oraz zasądzenia od pozwanego kosztów procesu i przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu o zachówek i postępowaniu zażaleniowym wywołanym wnioskiem o udzielnie zabezpieczenia, które w żadnej części nie zostały uiszczone oraz o nie obciążanie powoda kosztami postępowania i kosztami zastępstwa procesowego w części przegranej przez powoda. Pełnomocnik pozwanego wniósł o rozłożenie ewentualnej kwoty od pozwanego na rzecz powoda na raty lub odroczenie spłaty tej należności oraz o nie obciążanie pozwanego kosztami postępowania. Pełnomocnik z urzędu dla pozwanego wniósł też o zasądzenie od Skarbu Państwa zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu, które nie zostały uiszczone.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni H. P. (1) zmarła w dniu 30.03.2011 roku. W chwili śmierci spadkodawczyni była wdową. H. P. (1) testamentem notarialnym z dnia 2.10.2006 roku do całości spadku powołała syna W. P. (1). Postanowieniem z dnia 15.05.2012 roku do sygn. I Ns 188/12 Sąd Rejonowy w L. stwierdził, że spadek po H. P. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 2.10.2006 roku nabył pozwany W. P. (1) w całości.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 2, wypis aktu notarialnego z dnia 2.10.2006 roku k. 3, w aktach związkowych I Ns 188/12: wniosek k.1, postanowienie z dnia 15.05.2012 roku k. 31)

Zmarła H. P. (1) była zamężna z J. P., który zmarł 11.1.1978 roku. Postanowieniem z dnia 22.11.1985 roku do sygn. I NS 555/85 Sąd Rejonowy w(...) stwierdził, że spadek po zmarłym J. P. nabyli wdowa H. P. (1) w 7/28, córka J. D. w 3/28, córka R. G. w 3/28, syn M. K. w 3/28, syn J. P. w 3/28, syn T. P. w 3/28 części, syn W. P. (1) w 3/28 części, syn B. P. w 3/28 części. Z tym, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne położone w P. z mocy ustawy nabyli: wdowa H. P. (1) w 4/16, syn M. K. w 3/16, syn T. P. w 3/16 części, syn W. P. (1) w 3/16 części, syn B. P. w 3/16 części.

Spadkodawczyni H. P. (1) ze związku z J. P. posiadała 8 dzieci tj.: S. P. (1), M. K., T. P., W. P. (1), B. P., J. P., J. D. i R. G.. S. P. (1), M. K. i R. G. zmarli przed datą śmierci spadkodawczyni. R. G. zmarła w 1990 roku i pozostawiła po sobie spadkobiercę córkę D. P.. S. P. (1) i M. K. nie pozostawili spadkobierców, zmarli bezdzietnie, nie byli żonaci.

Postanowieniem z dnia 24.10.2001 roku do sygn. I Ns 516/01 Sąd Rejonowy w L. stwierdził, że spadek po M. K. odziedziczyli H. P. (1) w 3/8 częściach, B. P., T. P. i S. P. (2) po 5/48 części, J. P., R. P. i D. G. po 5/96 części.

(dowód: w aktach związkowych I Ns 188/12: odpisy skrócone aktów urodzenia k. 20-23, postanowienie wstępne z dnia 12.09.2008 r. w aktach Sądu Rejonowego w L. Ns 524/87: postanowienie z dnia 22.11.1985 r. w sprawie I Ns 555/85 k. 3, częściowo zeznania powoda k. 107 0:12:51, zeznania pozwanego k. 108 0:25:39 i k. 248/2 0:19:30)

Zmarła H. P. (1) była współwłaścicielką nieruchomości położonej w P. obj. KW (...) prowadzonej dla dz. (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym murowano drewnianym z 1930 roku remontowanym w 1960 o pow.120 mkw, dz. ewid. (...), (...), (...) i (...) o pow. 7,24 ha w udziale 20/32 ha części tj. 1/2 części na podstawie (...) z dnia 26.03.1974 roku nr (...) oraz w 4/32 części na podstawie stwierdzenia nabycia spadku po J. P. (sumaryczny udział spadkodawczyni w tej nieruchomości wynosił 5/8).

Jako właściciel 3/32 udziału w tej nieruchomości wpisany był M. K. na podstawie stwierdzenia nabycia spadku po J. P..

(dowód: zaświadczenie SR w L. k. 20)

Zmarła H. P. (1) umową darowizny z dnia 16.08.2007 roku nr rep A (...) sporządzonej przed Notariuszem C. S. w Kancelarii Notarialnej w M. przekazała pozwanemu W. P. (1) swój udział 20/32 części nieruchomości położonej w P. obj. KW (...) prowadzonej dla dz. (...), (...), (...), (...) i (...). Swój udział 3/32 części tą samą umową darował pozwanemu brat B. P..

(dowód: kserokopia umowy darowizny z dnia 16.08.2007 k. 71-72, odpis KW (...) k. 81-85, zeznania pozwanego k. 108 0:25:39)

Zmarła H. P. (1) była współwłaścicielką dz. ewid (...) o pow. 0,0786 ha poł. w P. w 1/2 części i 4/32 części (sumaryczny udział 5/8 części). W czasie postępowania o częściowy dział spadku prowadzonego przez SR w L. do sygn. I Ns 524/87 spadkodawczyni H. P. wyraziła zgodę aby działkę (...) otrzymał pozwany. Pozwany stał się zatem właścicielem całej dz. ewid (...) obj KW (...) na podstawie postanowienia SR w L. z dnia 10.12.1987 roku do sygn. I NS 524/87 w przedmiocie częściowego działu spadku po ojcu J. P..

W dniu 5.12.1990 roku pozwany zbył tą działkę W. S.. Dz. ewid (...) w wyniku wniosku z dnia 11.02.1998 roku (...) 541-543/98 oraz na podstawie mapy uzupełniającej z projektem podziału nr (...) podzieliła się na dz. (...).

(dowód: zaświadczenia z SR w L. k. 143, w aktach Sądu Rejonowego w L. Ns 524/87: postanowienie z dnia 22.11.1985 r. w sprawie I Ns 555/85 k. 3, odpisu z KW (...) k. 6, z protokół z dnia 10.12.1987 r. k. 21, postanowienia z dnia 10.12.1987 r. k. 23, zeznania pozwanego k. 108 0:25:39)

Między stronami panuje spór rodzinny. Powód zajmuje dom mieszkalny na działce. Między braćmi dochodzi do częstych awantur, połączonych z groźbami karalnymi. Za kierowanie pod adresem pozwanego wyzwisk, gróźb pozbawienia życia powód został prawomocnie skazany wyrokiem z dnia 15.05.2014 roku do sygn. II K 519/13. Powód dokonał też kradzieży drzewa z dz. (...) na szkodę pozwanego, za co również został skazany w/w prawomocnym wyrokiem.

(dowód: kserokopia wyroku z dnia 15.05.2014 roku do sygn. II K 519/13 k. 39-42 i k. 129-130, kserokopia wyroku z dnia 21.10.2014 roku do sygn. II Ka 354/14 k. 131, częściowo zeznania powoda k. 107 0:12:51, zeznania pozwanego k. 108 0:25:39)

Przed SR w L. do sygn. I Ns 761/12 aktualnie toczy się postępowanie z wniosku W. P. (1) przy uczestnictwie m.in. powoda o dział spadku i zniesienie współwłasności. W sprawie tej powód obecnie dąży do przejęcia części dz. (...)zabudowanej budynkiem mieszkalnym wraz z budynkami gospodarczymi, twierdząc, że poniósł wraz z żoną w 2008 roku nakłady na remont tego domu w kwocie 14.000 zł polegających na wykonaniu instalacji co, wymianie stolarki okiennej, ociepleniu.

(okoliczność niesporna)

Na nieruchomościach obj KW (...) pozwany W. P. wybudował w 1991 budynek gospodarczy z częścią mieszkalną i garażem z własnych środków. Od śmierci H. P. (1) na gruncie objętym umową darowizny z dnia 16.08.2007 roku nie dokonano żadnych zmian.

(dowód: częściowo zeznania powoda k. 107 0:12:51, zeznania pozwanego k. 108 0:25:39 i k. 248/2 0:19:59, częściowo zeznania świadka A. P. k. 108 0:37:59)

Pozwany W. P. (1) jest osobą niepełnosprawną, nie pracuje zawodowo. Pobiera zasiłek stały w kwocie 530 zł miesięcznie. Pozwany nie przekazywał powodowi żadnych kwot tytułem spłaty zachowku. Opłaca należności publiczno-prawe od darowanych przez matkę nieruchomości. Z uwagi na konflikt rodzinny nie mieszka na nieruchomościach rodzinnych. (...) z gospodarstwem rolnym pozostają we władaniu powoda, który pobiera dopłaty unijne na powadzenie tego gospodarstwa. Powód hoduje kozy. Pozyskuje drewno z lasu. Powód prowadzi gospodarstwo rolne z żoną, synem i pasierbem. Nie posiada żadnych nieruchomości, przedmiotów wartościowych oraz oszczędności. Pobiera zasiłek z (...) w kwocie 320 zł. Jego żona A. P. otrzymuje alimenty na rzecz syna M. W. w kwocie 350 zł oraz zasiłek rodzinny w kwocie 180 zł. żona powoda leczy się na chorobę układu pokarmowego.

(dowód: zeznania pozwanego k. 108 0:25:39 i k. 248/2 0:19:30, częściowo zeznania powoda k. 107 0:12:51, częściowo zeznania świadka A. P. k. 108 0:37:59, oświadczenia majątkowe stron k. 22-23 i k. 33-35)

Wartość dz. (...), (...), (...), (...) wraz z budynkami ale bez nakładów w postaci garażu wraz ze znajdującą się nad nim częścią mieszkalną według stanu tych nieruchomości na dzień 16.08.2007 roku ale według aktualnych cen wynosi w sumie 576.241 zł. Wartość dz. ewid (...) według stanu na dzień 2.01.1998 roku i aktualnych cen wynosi 37.995 zł.

(dowód: opina A W. z opinią uzupełniającą k. 155-204 i k.225-226 i 237)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty przedłożone przez strony, których moc dowodowa nie budziła wątpliwości Sądu a to: odpis skrócony aktu zgonu, wypis aktu notarialnego testamentu, kserokopie wypisu aktu notarialnego umowy darowizny, odpisu elektronicznego KW, informacji uzyskanych do SR w L. wydziału Ksiąg Wieczystych, dokumenty zalegające w aktach spraw wiazkowych.

Ustaleń w zakresie wartości dz. (...), (...), (...), (...), (...) wraz z budynkami ale bez nakładów w postaci garażu wraz ze znajdującą się nad nim częścią mieszkalną według stanu tych nieruchomości na dzień 16.08.2007 roku ale według aktualnych cen i dz. ewid i (...) według stanu na dzień 2.01.1998 roku i aktualnych cen Sąd dokonał w oparciu o opinię A. W. wraz z opinią uzupełniającą, które uznał za profesjonalne i pełne. Zarzuty do opinii biegłego zgłosił powód, zarzucając przede wszystkim rażące niżenie substratu zachowku. Z zarzutem tym nie można się zgodzić, biorąc pod uwagę przyznaną przez strony okoliczność wyceny wartości dz. (...), (...), (...), (...), (...) wraz z budynkami na kwotę 590.256 zł przeprowadzoną do sprawy I NS 761/12, która podaje wartość zbliżoną do wyliczonej przez biegłego w tej sprawie na kwotę 576.241 zł, przy czym biegły w niniejszej sprawie dokonywał wyceny nieruchomości na dzień darowizny tj. 16.08.2007 roku, przed dokonaniem nakładów na remont budynku dokonanych przez powoda i jego małżonkę w 2008 roku, oszacowanych w postępowaniu I NS 761/12 na kwotę około 14.000 zł. Różnica między kwotą wycenionych nieruchomości i nakładami poniesionymi przez powoda i jego małżonkę do postępowania I NS 761/12 odpowiada w przybliżeniu kwocie oszacowanej przez biegłego A. W.. Biegły szczegółowo i kolejno do zarzutów powoda odniósł się w opinii uzupełniającej, podkreślając, że wartość cen z ofert sprzedaży znacznie odbiega od wartości rzeczywistych transakcji i nie może stanowić punktu odniesienia dla oszacowania wartości nieruchomości. Uzasadził dodatkowo sposób dokonania wyboru nieruchomości do porównań, z uwzględnieniem cech podobnych w transakcjach sprzedaży z miejscowości P. oraz gminie N.. Biegły wyjaśnił, że dokonał skorygowania cen sprzedaży nieruchomości sprzedawanych z okresu do 2 lat o współczynnik zmiany cen. Biegły dokonując wyceny uwzględnił też położenie nieruchomości objętych postępowaniem o zachówek oraz klasyfikację gruntów wynikającą z ewidencji gruntów, która nie może pozostać bez wpływu na szacowaną wartość nieruchomości, wbrew twierdzeniom powoda. Biegły wyjaśnił również, że perspektywy rozwojowe miejscowości, w której położone były nieruchomości, nie miało znaczenia dla wyceny. Biegły wyszczególnił też osobno obliczenia wartości budynku mieszkalnego i zabudowań gospodarczych w tabeli 49 na 35 stronie opinii.

W świetle jasnych i precyzyjnych wniosków biegłego Sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z innego biegłego rzeczoznawcy k. 248, gdyż opinia A. W. odzwierciedla staranność i wnikliwość w oszacowaniu nieruchomości wchodzących w skład substratu zachowku, wyjaśniała wszystkie istotne okoliczności potrzebne dla dokonania fachowej wyceny. Zarzuty powoda ograniczały się natomiast do polemiki z wnioskami biegłego i głośnych twierdzeniach o wzroście wartości nieruchomości z uwagi na perspektywę rozwoju miejscowości okolicznych.

Zeznania powoda Sąd uznał za wiarygodne jedynie w części. Powód zeznawał w sposób bardzo chaotyczny, po potrafił precyzyjnie określić majątku jakim przed śmiercią rozdisponowała spadkodawczyni. Przyjmował postawę wysoce roszczeniową, przy czym wypierał szkody jakie poczynił w majątku pozwanego, a które wynikają z prawomocnych wyroków skazujących.

Zeznania pozwanego Sąd uznał za wiarygodne w całości. Pozwany przedstawił darowizny dokonane przez spadkodawczynię na jego rzecz, jego zeznania pozostają zbieżne z zalegającą w aktach dokumentacją.

Zeznania świadka A. P. Sąd ocenił z dużą dozą ostrożności. Świadek tylko ze słyszenia posiadał informacje dotyczące wybudowania budynku gospodarczego przez pozwanego na nieruchomości obj. KW (...). Potwierdził natomiast poczynienie wraz z powodem nakładów na remont budynku mieszkalnego o wartości 14.000 zł po 2008 roku.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo podlega częściowemu uwzględnieniu.

Na mocy art. 991. § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Natomiast zgodnie z § 2. Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania

do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

W skład masy spadkowej po H. P. (1) wszedł jedynie udział $\frac{3}{32}$ w nieruchomości położonej w P. tj. dz. (...), dz. ewid. (...), (...), (...) i (...) o pow. 7,24 ha obj. KW (...) jako odziedziczyła po zmarłym synu M. K. w części $\frac{3}{8}$ według postanowienia z dnia 24.10.2001 roku do sygn. I Ns 516/01. M. K. zmarł przed spadkodawczynią, bezdzietnie, nie posiadał żony. Z mocy art. 932 § 3 i 4 kc spadek po nim z ustawy nabyła matka spadkodawczyni H. P. (1) oraz rodzeństwo w udział określonych w/w postanowieniem. Wartość w/w udziału odziedziczonego przez H. P. (1) wynosi 20.258,47 zł ($576.241 \text{ zł} * \frac{3}{32} * \frac{3}{8} = 576.241 * \frac{9}{256}$)

W skład masy spadkowej nie wchodziły udziały w innych nieruchomościach, gdyż spadkodawczyni rozporządziła nimi przed śmiercią.

Zgodnie z art. 993 i 944 § 1 kc. Przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się poleceń i zapisów, natomiast dolicza się do spadku darowizny uczynione przez spadkodawcę: przy czym nie dolicza się do zachowku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed 10 laty, licząc wstecz od dnia otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób nie będących spadkobiercami albo uprawnionych do zachowku. Wbrew wywodom pozwanego nie dolicza się do substratu zarobku darowizn dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, ale dokonanych na rzecz osób nie będących spadkobiercami ani uprawnionymi do zachowku (art. 994 § 1 k.c.). Z wykładni językowej tego przepisu wynika więc wniosek, że darowizny dokonane na rzecz osób będących spadkobiercami, a taką osobą jest pozwany, podlegają doliczeniu, choćby zostały poczynione dawniej niż na dziesięć lat przed otwarciem spadku- podobnie SN w wyroku z dnia 6 lutego 2014 r. I CSK 252/13.

Przedmiotowe postępowanie wykazało, że spadkodawczyni przed śmiercią w drodze darowizny darowała pozwanemu swój udział $\frac{20}{32}$ części w nieruchomości położonej w P. obj. KW (...) prowadzonej dla dz. (...), (...), (...), (...) i (...). Wartość tego udziału wynosi w zaokrągleniu 360.151 zł ($576.241 \text{ zł} * \frac{20}{32}$).

Kwestia nakładów poniesionych przez powoda i jego małżonkę w 2008 roku na budynek mieszkalny znajdujący się na dz. 1586 nie była przez strony zastępowane przez profesjonalnych pełnomocników poruszana. Pełnomocnik powoda na rozprawie w dniu 13.02.2015 roku podał, że nie domaga się odliczenia nakładów tych nakładów (k. 108 00:34:42). Biegły rzeczoznawca określił jednak wartość nieruchomości obj. KW (...) według stanu na dzień 16.08.2007 roku. Art. 995 § 1 k.c., stanowi bowiem, że wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku. Nakłady, o których mówił powód powstały natomiast w 2008 roku, po dokonanej darowiznie.

Sąd do substratu zachowku doliczył również wartość udziału w sumie $\frac{5}{8}$ części ($\frac{1}{2}$ części i $\frac{4}{32}$ części) w dz. ewid. (...) spadkodawczyni H. P. (1), uznając, że wyrażenie przez nią zgody w postępowaniu o częściowy dział spadku po J. P. do sygn. I Ns 524/87 na przejęcie na własność tej działki w całości przez pozwanego, stanowiło darowiznę. Sąd zważył, że zasada uwzględniania wszystkich darowizn doliczonych do spadku przy ustalaniu zachowku stanowi przejaw ochrony osób uprawnionych do zachowku, których to prawa służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych, przy uwzględnieniu, że nikt nie może na wypadek śmierci rozporządzić swoim majątkiem zupełnie dobrowolnie, z arbitralnym pominięciem najbliższych. W sytuacji, gdy istnieje spór co do charakteru dokonanej przysporzenia, w sprawie o zachówek sąd władny jest rozstrzygnąć przesłankowo czy w okolicznościach niniejszej sprawy nastąpiło ono nieodpłatnie (por. nadal aktualne orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 1953 r., sygn. II C 534/53, Lex nr 117618). Na potrzeby ustalania prawa do zachowku, w orzecznictwie przyjmuje się przy tym szerokie rozumienie pojęcia darowizny obejmujące każde jednokierunkowe, nieodpłatne przysporzenie majątkowe, bez cech ekwiwalentności. Takie zresztą cechy charakteryzuje treść art. 888 § 1 k.c., odwołująca się do definicji umowy darowizny jako umowy jednostronnie zobowiązującej. Mimo szerokiego rozumienia pojęcia darowizny na gruncie art. 993 k.c. nie każde nieodpłatne świadczenie wyczerpuje darowiznę określoną w tym przepisie, ponieważ ewentualnemu doliczeniu do spadku na podstawie art. 993 i nast. k.c. podlegają jedynie darowizny poczynione przez spadkodawcę a nie jakiegokolwiek inne przysporzenia pod tytułem darmym (por.

również wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 czerwca 2013 r., I ACa 142/13, LEX nr 1331136). Zdaniem Sądu zgoda spadkodawczyni na przejęcie jej udziału 5/8 części w wyżej wymienionej nieruchomości miało charakter nieodpłatnego przysporzenia majątkowego, bez cech ekwiwalentności, stanowiło zatem darowiznę. Wartość tej darowizny wynosi 23.746, 875 zł ($5/8 * 37.995$ zł)

Substrat zachowku (łączna wartość masy spadkowej i darowizn doliczonych do spadku) wynosi 404.156,34 zł.

Ustalając udział spadkowy powoda Sąd zważył, że spadkodawczyni w chwili śmierci posiadała 5 żyjących dzieci (T., W., B., J. i J.). Zmarłych bezdziećnie przed spadkodawczynią i nieżonatych S. P. (1) i M. K. Sąd nie wliczał do kręgu spadkobierców po H. P. (1) z mocy art. 931§ 2 kc. Córka spadkodawczyni R. G. pozostawiła po sobie córkę D. P.. Udział powoda w przypadku dziedziczenia ustawowym wynosiłby 1/6. Powodowi przysługuje połowa wartości przysługującego mu udziału spadkowego czyli 1/12 ($1/2 * 1/6$). Wartość zachowku powoda wynosi 33.679, 69 zł w zaokrągleniu 33.680 zł ($404.156,34$ zł * 1/12).

Ustawowe odsetki zasądzono od dnia wyroku tj. 20.11.2015 roku, a nie według żądania powoda. W zakresie daty wymagalności roszczenia w orzecznictwie i doktrynie występują dwa stanowiska dotyczące określenia wymagalności świadczenia z tytułu zachowku. Pierwsze z nich wskazuje, że roszczenie o zachówek jest roszczeniem bezterminowym i jego wymagalność należy ustalić w oparciu o regułę z art. 455 k.c. (dopóki dłużnik nie zostanie wezwany do spełnienia świadczenia, dopóty obowiązek zapłaty kwoty pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku nie aktualizuje się). Drugie natomiast stanowisko podkreśla, że skoro ustalenie wartości spadku w celu określenia zachowku oraz obliczenie zachowku następuje według cen z chwili orzekania o roszczeniu o zachówek, to odsetki od tak ustalonego świadczenia pieniężnego powinny być naliczane dopiero od daty wyrokowania w sprawie, skoro dopiero z tym momentem roszczenie o zapłatę - tak ustalonej kwoty - stało się wymagalne. Zaznaczenia wymaga przy tym, że drugie stanowisko ma uzasadnienie także wówczas gdy mamy do czynienia ze znaczną inflacją, która powoduje, że wartość nieruchomości na dzień orzekania znacząco przekracza jej wartość z daty otwarcia spadku. Mogłoby zatem dojść do zawyżenia wielkości roszczenia, czyli nadmiernego uprzywilejowania uprawnionego z pokrzywdzeniem spadkobiercy, który z jednej strony płaciłby odsetki za opóźnienie, a z drugiej w całości pokrywał wzrost wartości nieruchomości spowodowany inflacją. W przedmiotowej sprawie nie mamy do czynienia ze znaczną inflacją i wzrostem cen. Niemniej jednak Sąd zasądził odsetki od dnia wyroku z uwagi na złożoność przedmiotowej sprawy. Powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika do dnia ostatniej rozprawy nie potrafił w sposób nie budzący wątpliwości określić majątku spadkodawczyni, który należało uwzględnić w substracie zachowku. Roszczenie o zachówek stało się zdaniem Sądu wymagalne dopiero w momencie ustalenia wszystkich darowizn podlegających rozliczeniu w tym postępowaniu, a nie zgłoszono ich wszystkich w pozwie. Sąd jeszcze na ostatniej rozprawie dopuszczał dowody związane z nieodpłatnym przekazaniem przez spadkodawczynię pozwanemu udziału w dz. ewid (...). Pozwany nie mógł mieć zatem pewności co do zasadności żądanej przez powoda kwoty zachowku. Ponadto jak wykazało niniejsze postępowanie znacznie zawyżył wysokość zachowku. Indywidualność przedmiotowej sprawy zdaniem Sądu przemawia za takim uregulowaniem kwestii zasądzenia odsetek ustawowych.

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Takie wypadki zachodzą, jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narząłoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody (M. Jędrzejewska (w opracowaniu K. Weitz) (w:) Kodeks postępowania cywilnego..., t. 2, red. T. Ereciński, s. 24 i n.; zob. też E. Gapska, Czynności..., s. 134; A. Góra-Błaszczkowska, Orzeczenia..., s. 40; M. Uliasz, Kodeks postępowania cywilnego..., s. 422). W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie nie zachodziła żadna okoliczność uzasadniająca rozłożenie zasądzonej kwoty na raty według żądania pozwanego. Podkreślenia wymaga, że pozwany wiedział o tym, że powodowi przysługuje roszczenie o zachówek. Okoliczności tej w tym postępowaniu nie kwestionował. Podważał jedynie wysokość kwoty zachowku. Zasądzona kwota nie jest wysoka i zdaniem Sądu pozwany mimo trudnej sytuacji życiowej i finansowej ma możliwości jej uiszczenia. Posiada duży majątek. Sam fakt niewykorzystywania darowanych

przez matkę nieruchomości, nie usprawiedliwia żądania rozłożenia świadczenia na raty. Pozwany ma także możliwość dokonania wzajemnych rozliczeń z powodem w postępowaniu o zniesienie współwłasności.

O kosztach postępowania oraz postępowania zażaleniowego związanego z udzieleniem zabezpieczenia na wnioski powoda Sąd orzekł stosowanie do art. 113 ust 1 uksc oraz art. 100 kpc. Wobec przyznania stronom pełnomocników z urzędu Sąd przyznał radcy prawnemu reprezentującemu powoda K. S. oraz adw. W. W. (1) reprezentującemu pozwanego wynagrodzenia w kwotach 13.284 zł z wliczeniem w te kwoty VAT-u w oparciu o par 6 pkt 7 w zw. z par 2 ust 3 i par 13 ust 2 pkt 2 w zw. z art. 2 ust 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz o par 6 pkt 7 w zw. z par 2 ust 3 i par 12 ust 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. W związku z przegraną przez powoda w całości postępowania wywołanego wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia, Sąd obciążył go kosztami zastępstwa adwokackiego pozwanego w kwocie 4.428 zł obliczonego w oparciu o par 13 ust 2 pkt 2 w zw. z art. 2 ust 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Powód przedmiotowe postępowanie wygrał jedynie w 1/12 części /2/12 kosztów się równoważą/, Sąd obciążył go zatem 10/12 kosztów zastępstwa adwokackiego pozwanego czyli kwotą 7380 zł (8856 zł wynagrodzenia adwokata z VAT-em * 10/12). Sumaryczną kwotę 11.808 zł kosztów zastępstwa adwokackiego pozwanego nakazano ściągnąć w oparciu o art. 113 ust 2 pkt 1 uksc z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda.

Dnia 3.12.2015 roku SSO Maria Tokarz